

УДК 351

DOI: 10.31732/2663-2209-2022-65-118-135

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сумбаєва Л.П.

к.е.н., доцент кафедри управління фінансово-економічною безпекою, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Директор Фахового коледжу Університету «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: LudmilaSP@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4514-8327>

IDENTIFICATION OF THREATS TO THE ECONOMIC SECURITY OF PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Sumbaieva Liudmyla

Ph.D. (Economics), associate professor of financial and economic security management department, director of the professional College of KROK University, "KROK" University, Kyiv, Ukraine, e-mail: LudmilaSP@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4514-8327>

Анотація. Однією із найвагоміших умов успішного функціонування закладу фахової передвищої освіти в сучасних ринкових умовах, які базуються на конкурентоспроможності, є забезпечення кількісного показника його контингенту, оскільки він є одним з головних чинників, який впливає на його економічну безпеку. Участь у рейтингах закладів освіти, на наш погляд, може стати ефективним інструментом для керівництва у вирішенні цього питання. Метою статті є ідентифікація загроз економічній безпеці закладів фахової передвищої освіти шляхом проведення опитування основних стейкхолдерів. Методологія дослідження передбачає використання загальнонаукових та специфічних методів дослідження, таких як: аналіз та синтез, метод анкетування, методи систематизації та узагальнення, а також інші методи, які дозволяють досягти поставленої мети. Встановлено, що поява рейтингу закладів фахової передвищої освіти може стати ще одним кроком у напрямі України до світової інтеграції, оскільки всі провідні країни світу успішно реалізують такий механізм для формування якісної системи освіти. Створення рейтингу закладів фахової передвищої освіти підтримується більшістю всіх респондентів і може стати важливим інструментом, який допоможе керівництву даною ланкою освіти уникнути можливих загроз, пов'язаних із формуванням контингенту закладу освіти, а значить вплинути на забезпечення його економічної безпеки. Деякі з критеріїв рейтингу можуть бути не прийнятими освітянською спільнотою, оскільки спрацьовуватиме суб'єктивний підхід та прагнення підлаштувати їх під інтереси окремо взятого закладу освіти. Неготовність деякої частини закладів фахової передвищої освіти брати участь в рейтингу може носити загрозовий характер для впровадження такого механізму; поясненням цьому може бути усвідомлення впливу результатів рейтингування на їх державне/регіональне фінансування.

Ключові слова: загроза, економічна безпека, заклад фахової передвищої освіти, рейтинг.

Формули: 0; **рис.:** 18; **табл.:** 2; **бібл.:** 20

Annotation. One of the most important conditions for the successful operation of a professional higher education institution in modern market conditions based on competitiveness is the provision of a quantitative indicator of its contingent, as it is one of the main factors influencing its economic security. In our opinion, participation in the rankings of educational institutions can be an effective tool for leadership in addressing this issue. The aim of the article is to identify threats to the economic security of higher education institutions by conducting a survey of key stakeholders. The research methodology involves the use of general scientific and specific research methods, such as: analysis and synthesis, questionnaire method, methods of systematization and generalization, as well as other methods that allow to achieve this goal. It is established that the emergence of the ranking of vocational higher education institutions can be another step towards Ukraine's global integration, as all leading countries are successfully implementing such a mechanism to form a quality education system. The ranking of vocational higher education institutions is supported by the majority of all respondents and can be an important tool to help the management of this unit to avoid possible threats associated with the formation of the contingent of educational institutions, and thus affect its economic security. Some of the ranking criteria may not be accepted by the educational community, as the subjective approach and the desire to adjust them to the interests of a particular educational institution will work. The unwillingness of some vocational higher education institutions to participate in the ranking can be threatening to implement such a mechanism; This can be explained by the awareness of the impact of rating results on their state / regional funding.

Key words: threat, economic security, institution of professional higher education, rating.

Formulas: 0; **fig.:** 18; **tabl.:** 2; **bibl.:** 20

Постановка проблеми. Системний динамічний характер реформ у сфері освіти, особливості економічного розвитку України, нестабільна соціально-політична ситуація створюють умови для появи різноманітних загроз для функціонування закладів фахової передвищої освіти. До того ж, всі ці загрози постійно видозмінюються, оскільки трансформації піддається сучасний світ. Відповідно змінюється і їх вплив на розвиток, економічну безпеку та й діяльність в цілому зазначеної ланки освіти. Тому важливо, приймаючи виклики, передбачати загрози і своєчасно їм протидіяти.

Безперечно, однією із найвагоміших умов успішного функціонування закладу фахової передвищої освіти в сучасних ринкових умовах, які базуються на конкурентоспроможності, є забезпечення кількісного показника його контингенту, оскільки він є одним з головних чинників, який впливає на економічну безпеку об'єкта господарювання.

Участь у рейтингах закладів освіти, на наш погляд, може стати ефективним інструментом для керівництва у вирішенні цього питання. Оскільки сьогодні не існує рейтингу закладів фахової передвищої освіти, важливо зрозуміти рівень зацікавленості суспільства у створенні такого рейтингу та визначити, які з критеріїв мають входити до нього, щоб кінцевий результат був максимально ефективним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, зокрема й закладів вищої освіти, присвячено праці таких науковців, як: С. Бреус, М. Денисенко [1], С. Гребень [2-3], К. Карпова [4], Г. Козаченко [5], М. Лаптев [5], О. Ляшенко [7], В. Мартинюк [8], І. Мігус [9-12], Ю. Радзіховська [13], Л. Снігир [14] та інші.

В умовах сучасної економіки конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг, які широко представлені як вітчизняними, так і зарубіжними закладами освіти, стає одним із важливих показників

забезпечення економічної безпеки освітніх суб'єктів господарювання, тому викликає зацікавленість серед науковців.

Вагомим показником конкурентоспроможності закладів освіти є місце, яке вони посідають у рейтингах, оскільки саме орієнтація на них останнім часом в Україні стає все вагомішим чинником у виборі закладу освіти здобувачами освіти (або їх батьками чи особами, які їх замінюють), які і являються головними суб'єктами, що формують попит на освітні послуги. Заклади фахової передвищої освіти на сьогоднішній день власного рейтингу не мають.

Формулювання цілей статті. Метою статті є ідентифікація загроз економічній безпеці закладів фахової передвищої освіти шляхом проведення опитування основних стейкхолдерів. Методологія дослідження передбачає використання загальнонаукових та специфічних методів дослідження, таких як: аналіз та синтез, метод анкетування, методи систематизації та узагальнення, а також інші методи, які дозволяють досягти поставленої мети.

Викладення основного матеріалу дослідження. З цією метою проведено опитування серед представників потенційно, на наш погляд, зацікавлених сторін. Було сформовано чотири категорії респондентів – «Здобувачі освіти» (безпосередні споживачі), «Батьки здобувачів освіти» (дана категорія респондентів важлива, оскільки мова йде про вступників на основі базової середньої освіти, для яких думка батьків є одним із важливих чинників у виборі майбутнього місця навчання), «Працівники закладів фахової передвищої освіти» (учасники освітнього процесу, від яких залежить кінцевий результат якості отриманої освіти та й психологічний клімат в колективі), «Роботодавці» (гаранти майбутнього працевлаштування випускників – одне із пріоритетних питань сьогодення, які впливають на суспільну думку щодо закладу освіти).

Всім респондентам було запропоновано анкети з переліком питань, метою яких було виявлення рівня обізнаності щодо

існуючих рейтингів закладів освіти, зацікавленості у створенні рейтингу закладів фахової передвищої освіти та визначення критеріїв, які потенційно могли б бути включеними в нього. З метою виявлення пріоритетів, які можуть впливати на вибір закладу освіти споживачами освітніх послуг, всім респондентам було запропоновано перелік з 15 позицій та можливість додати свої.

При формуванні переліку критеріїв бралися до уваги показники, зазначені в проекті Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти Міністерства освіти і науки України [15], зарубіжний досвід оцінки роботи закладів освіти, особливості внутрішнього ринку праці. Активну участь посеред інших в опитуванні взяли Державний вищий навчальний заклад «Чернівецький транспортний коледж» [16], Маріупольський коледж Донецького

національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського [17], Коледж радіоелектроніки [18], Київський фаховий коледж прикладних наук [19], Фаховий коледж ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» [20].

1. *Результати опитування здобувачів освіти в закладах фахової передвищої освіти.* В опитуванні серед здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти взяли участь 788 учасників, які представили сімнадцять областей України і місто Київ. Найбільш чисельно представлені Чернівецька область (179 респондентів), м. Київ (196 респондентів), Донецька область (196 респондентів). Три учасники опитування не зазначили регіон, який вони представляли. Чисельний розподіл по регіонах в цілому представлено на рис.1.

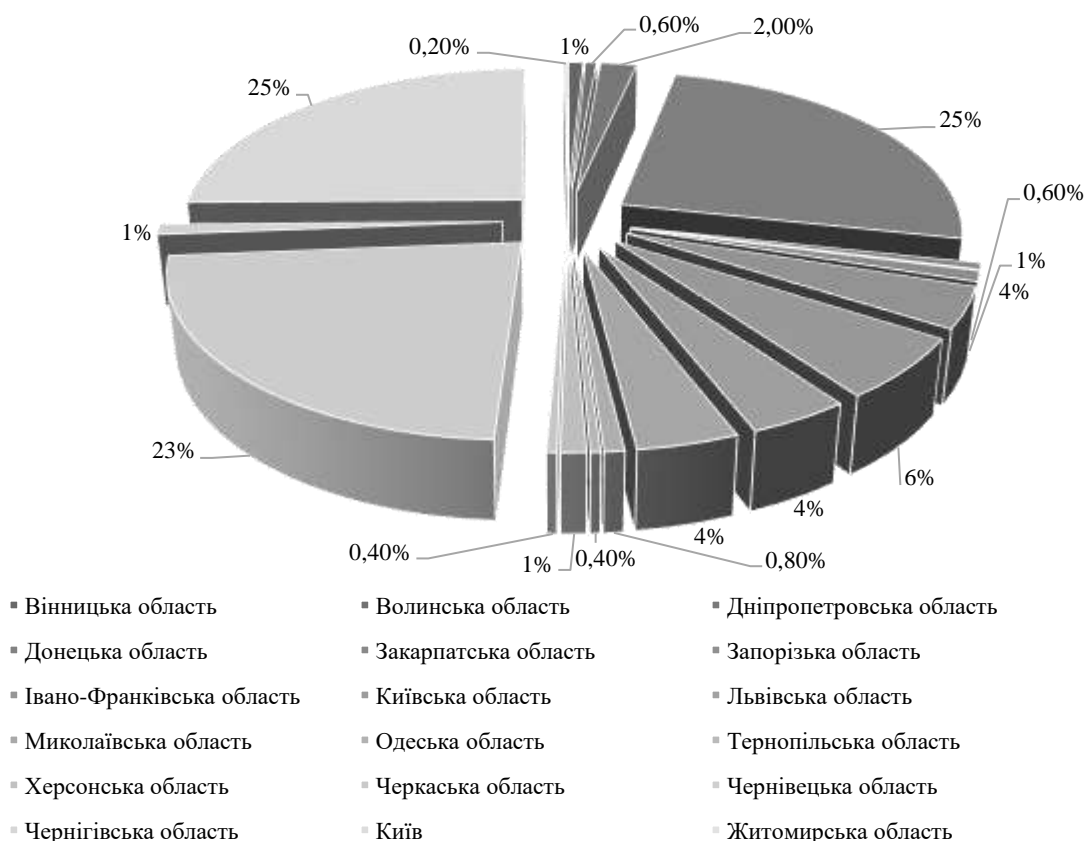

Рис. 1. Розподіл здобувачів освіти, які взяли участь в опитуванні, відповідно до регіонів

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Пріоритетними, з точки зору здобувачів освіти, стали показники, які стосуються програм міжнародної співпраці закладів фахової передвищої освіти. Така позиція сучасної молоді не дивує в час розвитку міжконтинентальної економічної інтеграції, але може стати загрозою для тих закладів освіти, які своєчасно не

відреагують на такий виклик. Серед лідерів також створення закладом освіти можливостей навчатися на різних формах навчання, оцінки якості навчання, його результатів від випускників і роботодавців та рівень забезпеченості актуальною інформацією веб-сайту закладу освіти (рис. 2).

Рис. 2. Пріоритетні критерії, визначені здобувачами освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Найменшу зацікавленість виявили до питання щодо забезпечення потреб регіону. Решта критеріїв розподілилися з різницею в 2-3% (рис. 3).

Відповідаючи на запитання, чи цікавляться здобувачі освіти рейтингами закладів освіти, 53% відповіли, що не цікавляться. При цьому 67% опитаних підтримали необхідність створення такого рейтингу для закладів фахової передвищої освіти. Також опитування виявило рівень обізнаності респондентів щодо існуючих рейтингів (рис. 4).

1. Результати опитування батьків здобувачів освіти в закладах фахової передвищої освіти. Опитування даної категорії респондентів проводилося серед батьків здобувачів освіти Фахового коледжу ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». В опитуванні взяли участь 383 учасника, відповіді яких дозволяють виділити п'ятірку головних показників, якими вони керуються (рис. 5).

2. Якщо говорити щодо пріоритетів в обранні закладу освіти, то ми можемо спостерігати спільність позиції двох категорій респондентів – наявність програм міжнародної співпраці, абсолютний лідер, та практикоорієнтованість навчальних планів і наявність різних форм навчання. Наступні із запропонованих критеріїв розподілилися з різницею від 1% до 9% (рис. 6).

При цьому критерій щодо відповідності пропонованих закладом освіти освітньо-професійних програм, сертифікованих курсів потребам регіону залишається знову ж таки на останньому місці.

Слід зазначити суттєву різницю між оцінкою критерія «Формування soft skills» здобувачами освіти і їх батьками: 47% батьків зазначили важливість наявності в закладі освіти програми по формуванню «м'яких навичок», і лише 29% здобувачів визнали його важливість.

Рис. 3. Розподіл критеріїв здобувачами освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

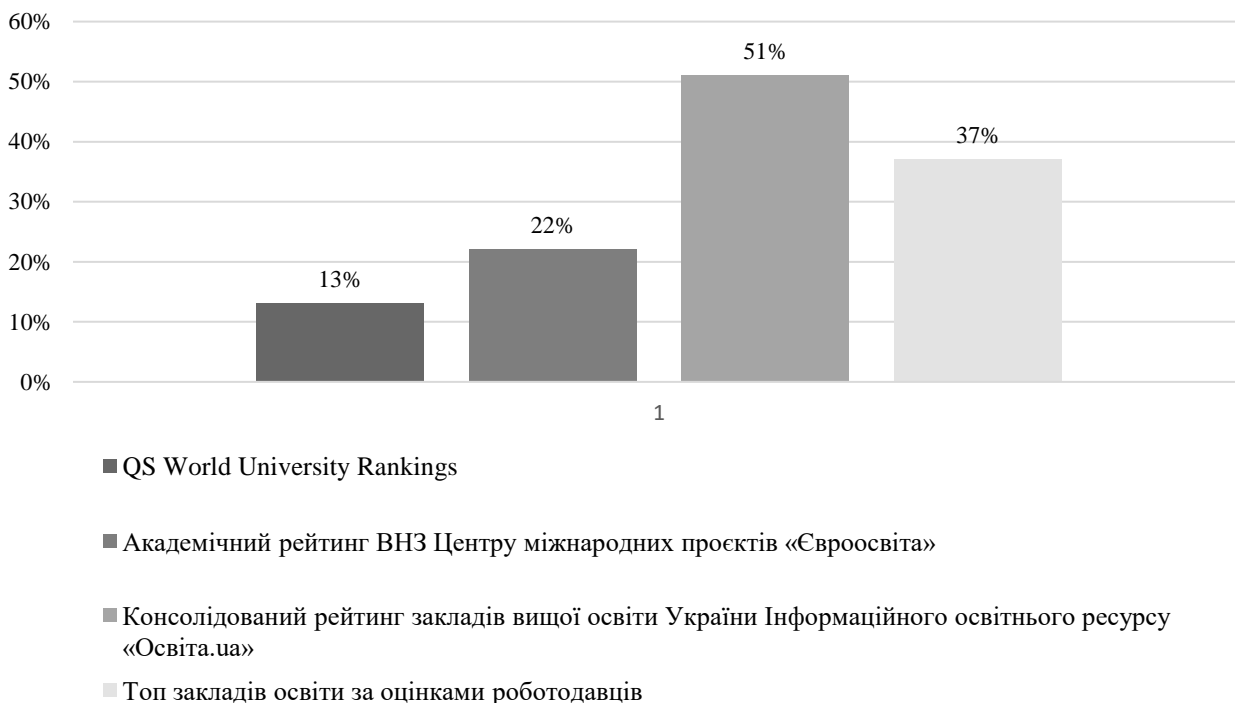

Рис. 4. Рівень обізнаності здобувачів освіти щодо існуючих рейтингів закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Рис. 5. Пріоритетні критерії, визначені батьками здобувачів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Рис. 6. Розподіл критеріїв батьками здобувачів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Респондентами також було запропоновано декілька варіантів додаткових критеріїв:

- Психологічний клімат в навчальному закладі, бажання студента вчитися чи не вчитися у даному закладі освіти.

- Кількість випускників працевлаштованих саме за фахом. Реальне проходження практики саме у майбутніх роботодавців. Відповідність рівня викладання та знань викладачів сучасним тенденціям у ІТ сфері (тобто чи відповідають набуті студентами знання вимогам працевлаштованих). Зв'язок з батьками.

- Атмосфера закладу, комфорт і дружелюбність; творчі проекти, студентські заходи.

Відповідаючи на запитання, чи цікавляться респонденти рейтингами закладів освіти, 79% відповіли, що цікавляться, а 88% з них підтримали необхідність створення такого рейтингу для закладів фахової передвищої освіти. Аналіз результатів опитування виявив

рівень обізнаності респондентів щодо вже існуючих рейтингів закладів освіти (рис. 7).

Найвідомішим серед опитаних виявився, як і в респондентів попередньої категорії, Консолідований рейтинг закладів вищої освіти України Інформаційного освітнього ресурсу «Освіта.ua». 10 учасників опитування зазначили, що не знають жодного з них.

Рис. 7. Рівень обізнаності батьків здобувачів освіти щодо існуючих рейтингів закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

3) *Результати опитування працівники закладів фахової передвищої освіти.* В опитуванні серед працівників закладів фахової передвищої освіти взяли участь 254 учасника, які представили вісімнадцять областей України і місто Київ. Питому вагу знову ж таки склали заклади освіти Донецької (Маріупольський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського) та Чернівецької областей (Чернівецький транспортний коледж) і Києва (Фаховий коледж Університету «КРОК»), які були максимально долучені до дослідження. Більшість з решти 36% опитуваних – заступники директорів закладів фахової передвищої освіти з навчальної роботи з різних регіонів України (рис. 8).

Якщо говорити про представленість даної категорії респондентів з точки зору власності закладу освіти, то найбільша складова належить державним закладам фахової передвищої освіти (рис. 9).

В п'ятірку показників, які мають стати пріоритетними в роботі закладу освіти по формуванню позитивного іміджу, з точки зору представників закладів фахової передвищої освіти мають входити «Практикоорієнтованість навчальних планів», «Наявність різних форм навчання (денна, заочна, дистанційна, дуальна тощо)», «Оцінка якості освіти випускників роботодавцями», «Оцінка випускниками якості навчання» і «Залучення роботодавців до процесу періодичного перегляду освітньо-професійної програми як партнерів» (рис. 10).

Решта показників розподілилися з різницею від 1% до 5%. Найнижчі позиції по оцінкам працівників закладів освіти зайняли «Репутація закладу освіти за підсумками опитування представників академічної спільноти» і «Залучення органів

студентського самоврядування до процесу періодичного перегляду освітньо-професійної програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери» (рис. 11).

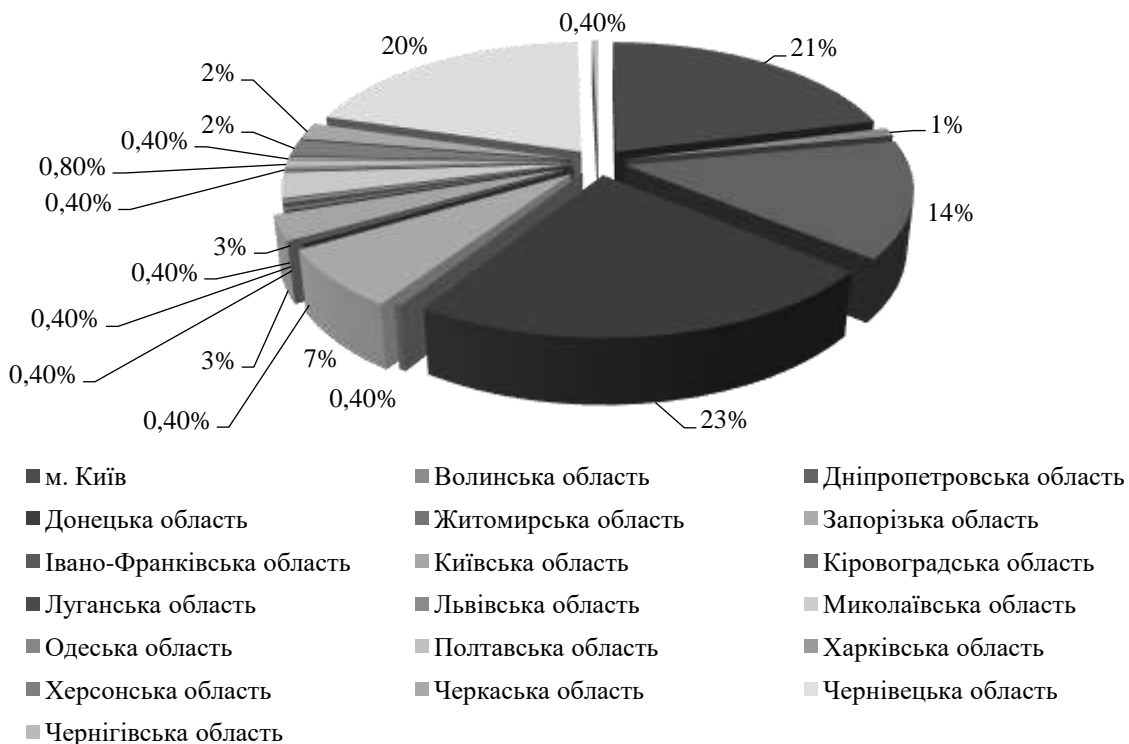

Рис. 8. Розподіл працівників, які взяли участь в опитуванні, відповідно до регіонів
 Джерело: створено автором на основі даних опитування

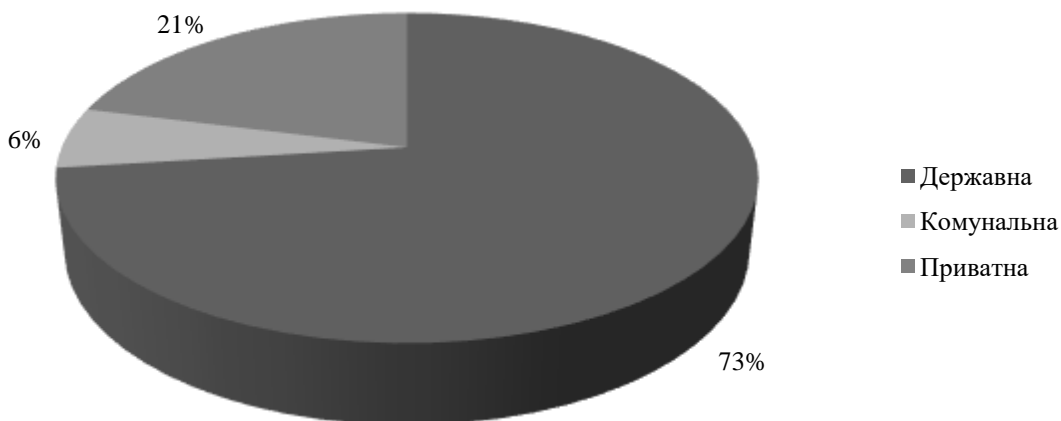

Рис. 9. Розподіл працівників, які взяли участь в опитуванні, відповідно форми власності закладу освіти
 Джерело: створено автором на основі даних опитування

Рис. 10. Пріоритетні критерії, визначені працівниками закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Рис. 11. Розподіл критеріїв працівниками закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Декілька респондентів зазначеної категорії важливими показниками у формуванні позитивного іміджу закладу освіти вважають:

- ефективність внутрішньої системи забезпечення якості освіти та освітньої діяльності;
- ламання шаблонів патерналістської освіти, розвиток особистої автономії

здобувачів освіти, свобода вибору освітніх можливостей, залучення максимального числа бажаючих здобувачів освіти до наукових, інноваційних та креативних проєктів, з винагородою за досягнення, історії особистого успіху випускників, відомі науковці, успішні підприємці, політики, публічні інтелектуали, філософи, письменники, артисти, інші знаменитості;

- здоров'язберігаюче середовище закладу;

- питання духовного, культурного та патріотичного виховання.

Відповідаючи на запитання, чи цікавляться працівники закладів фахової передвищої освіти рейтингами закладів

освіти, 87% дали ствердну відповідь. 79% опитаних підтримали необхідність створення такого рейтингу для закладів фахової передвищої освіти. Опитування визначило рівень обізнаності респондентів щодо існуючих рейтингів (рис. 12).

Рис. 12. Рівень обізнаності працівників закладів фахової передвищої освіти щодо існуючих рейтингів закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Консолідований рейтинг закладів вищої освіти України Інформаційного освітнього ресурсу «Освіта.ua» залишається лідером і для респондентів цієї категорії. 5 учасників опитування зазначили, що не знають жодного з них.

4). *Результати опитування роботодавців.* Важливим питанням, на наш погляд, у визначенні привабливості закладів фахової передвищої освіти було залучити до опитування роботодавців, які виступають найбільш зацікавленою стороною в отриманні висококваліфікованих спеціалістів, створюють робочі місця, забезпечуючи тим самим успішне працевлаштування випускників, мають власний рейтинг закладів освіти, який впливає на формування їх іміджу.

В опитуванні зазначеної категорії респондентів взяли участь 89 учасників, які

представили шістнадцять сфер діяльності. Питому вагу склали представники сфер діяльності «Підприємництво», «Освіта», «Управління», «ІТ» - 59 заповнених анкет (рис. 13).

Якщо говорити про розподіл респондентів по структурним підрозділам, то найбільше в опитуванні представлені працівники HR-відділів, відділів кадрів та керівного складу (табл. 1).

Аналіз результатів опитування допомагає зрозуміти, які, з точки зору роботодавців, показники в роботі закладів фахової передвищої освіти є важливими у формуванні популярності на ринку освітніх послуг. Достатньо зрозумілим є визначення як пріоритетних критеріїв, які пов'язані з практичними навичками випускників – «Практикоорієнтованість навчальних планів» і «Оцінка якості освіти випускників роботодавцями».

Рис. 13. Розподіл роботодавців відповідно до сфер діяльності

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Таблиця 1

Розподіл респондентів-роботодавців по структурним підрозділам

Працівники HR-відділів	Працівники відділів кадрів	Представники керівного складу	Працівники інших відділів
26 (29%)	20 (22%)	15 (17%)	28 (32%)

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Аналіз результатів опитування допомагає зрозуміти, які, з точки зору роботодавців, показники в роботі закладів фахової передвищої освіти є важливими у формуванні популярності на ринку освітніх послуг. Достатньо зрозумілим є визначення як пріоритетних критеріїв, які пов'язані з практичними навичками випускників – «Практикоорієнтованість навчальних планів» і «Оцінка якості освіти випускників роботодавцями».

Високий рівень отримав показник, пов'язаний із співпрацею закладів освіти з представниками ринку праці щодо формування освітньо-професійних програм. Слід зазначити, що друге місце у рейтингу критеріїв від роботодавців займає «Формування soft skills». До лідерів знову ж таки, як і при опитуванні здобувачів освіти та їх батьків, потрапляє наявність міжнародної співпраці закладу освіти. Замикає групу «Оцінка випускниками якості навчання» (рис. 14).

Рис. 14. Пріоритетні критерії, визначені роботодавцями

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Решта із запропонованих показників займають позиції, різниці між якими складають від 1% до 4%. При цьому на найнижчому рівні знаходяться «Наявність системної роботи по формуванню академічної

добросесності серед учасників освітнього процесу» і «Репутація закладу освіти за підсумками опитування представників академічної спільноти» (рис. 15).

Рис. 15. Розподіл критеріїв роботодавцями

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Вважаємо за доцільне систематизувати результати опитування роботодавців, які представили сфери діяльності «Підприємництво», «Освіта», «Управління», «ІТ», оскільки вони склали найбільшу питому вагу серед учасників і тому можуть фокус-групою (табл. 2).

Респондентами категорії «Роботодавці» під час опитування було запропоновано наступні критерії:

- Надання студентам глибоких знань в профільних предметах за фахом.
- Готовність студентів навчатися, розвиватися.
- Наявність лабораторій, дослідницьких центрів тощо для отримання практичних навичок та реалізації проєктів. Залучення відомих професіоналів-практиків до навчального процесу, лекцій як реальні приклади практичного досвіду.

Таблиця 2

Узагальнення відповідей від фокус-групи

Критерії рейтингу	Сфера діяльності				Загалом	Загалом (%)
	Підприємництво	Освіта	Управління	ІТ		
Фундаментальність теоретичних знань випускників закладу освіти	6	6	5	2	19	32
Практикоорієнтованість навчальних планів	16	11	12	12	51	86
Залучення роботодавців до процесу періодичного перегляду освітньо-професійної програми як партнерів	14	11	10	9	44	75
Оцінка якості освіти випускників роботодавцями	7	9	6	4	26	44
Наявність договорів щодо баз практики	6	6	2	3	17	29
Репутація закладу освіти за підсумками опитування представників академічної спільноти	2	8	1	2	13	22
Оцінка випускниками якості навчання	6	6	6	6	24	41
Наявність різних форм навчання (денна, заочна, дистанційна, дуальна тощо)	1	5	2	6	14	24
Кількість пропонованих освітньо-професійних програм, сертифікованих курсів	4	4	4	6	18	31
Відповідність пропонованих освітньо-професійних програм, сертифікованих курсів потребам регіону	3	5	6	4	18	31
Формування soft skills («м'яких навичок» таких, як міжособистісні навички, цілісність, гнучкість, здатність до усного спілкування, відповідальність, командна робота) шляхом реалізації неформальної освіти	13	10	10	11	44	75
Наявність системної роботи по формуванню академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу	2	6	1	1	10	2
Залучення органів студентського самоврядування до процесу періодичного перегляду освітньо-професійної програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери	4	4	5	7	20	34
Актуальність інформації на офіційному веб-сайті закладу освіти	3	7	4	8	22	37
Міжнародна співпраця закладу освіти	10	5	8	7	30	51

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Ще певний період часу тому значна частина компаній орієнтувалися на рейтинги закладів вищої освіти при підборі працівників з вищою освітою. На співбесіди запрошували тих випускників, які закінчили більш рейтингові заклади в порівнянні з іншими, що давало можливість суттєво зекономити час на пошук висококваліфікованих кадрів. Сьогодні ситуація змінилася. Про це говорять фахівці, а підтвердженням є результати нашого опитування. Відповідаючи на запитання, чи цікавляться роботодавці рейтингами закладів освіти, лише 57% відповіли позитивно. 54% опитаних підтримали необхідність створення такого рейтингу для закладів фахової передвищої

освіти, що значно нижче, ніж результати опитування респондентів попередніх категорій. Роботодавці все рідше опираються на рейтинги, так як у ранжуванні враховуються деякі фактори, які не впливають на рівень підготовки випускників. Стало очевидним, що не всі випускники топових вузів відповідають вимогам сучасного ринку праці, на якому значно більше цінуються спеціалісти з гарними практичними знаннями, які здатні відразу після завершення навчання професіонально виконувати свої обов'язки.

Аналіз результатів опитування також виявив рівень обізнаності респондентів щодо вже існуючих рейтингів закладів освіти (рис. 16).

Рис. 16. Рівень обізнаності роботодавців щодо існуючих рейтингів закладів освіти

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Найвідомішим серед опитаних, як і слід було очікувати, виявився «Топ закладів освіти за оцінками роботодавців». Консолідований рейтинг закладів вищої освіти України Інформаційного освітнього ресурсу «Освіта.ua» посів друге місце. Ніхто з учасників опитування не зазначив, що не знає жодного із запропонованого списку.

Узагальнюючи результати опитування респондентів всіх категорій, приходимо до наступних висновків:

1) тема рейтингування закладів фахової передвищої освіти викликала

особливе зацікавлення в освітньому середовищі, про що говорить загальна кількість учасників опитування (1 514), підтверджуючи тим самим свою актуальність;

2) переважна більшість учасників вважають необхідним створення рейтингу закладів фахової передвищої освіти: 1 112 респондентів відповіли «Так», що складає 73% від загальної кількості;

3) всі запропоновані до рейтингу критерії відмічені учасниками опитування як можливі і отримали певну кількість голосів (рис. 17):

4) аналізуючи співвідношення загальної кількості учасників опитування і кількості голосів по кожному критерію, можемо виділити пріоритетні, які й можуть найбільше впливати на формування іміджу закладу освіти на ринку освітніх послуг, тим самим – на формування контингенту як

одного з факторів забезпечення економічної безпеки закладу освіти; очолили наш рейтинг критеріїв «Практикоорієнтованість навчальних планів» та «Міжнародна співпраця закладу освіти» (рис. 18).

Рис. 17. Кількість відмічень респондентів по критеріям

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Висновки. Отже, проведене опитування серед чотирьох категорій респондентів «Здобувачі освіти», «Батьки здобувачів освіти», «Працівники закладів фахової передвищої освіти» та «Роботодавці» та аналіз його результатів дають підстави для наступних висновків:

- поява рейтингу закладів фахової передвищої освіти може стати ще одним кроком у напрямі України до світової інтеграції, оскільки всі провідні країни світу успішно реалізують такий механізм для формування якісної системи освіти;
- створення рейтингу закладів фахової передвищої освіти підтримується більшістю всіх респондентів і може стати важливим інструментом, який допоможе керівництву даною ланкою освіти уникнути можливих загроз, пов'язаних із

формуванням контингенту закладу освіти, а значить вплинути на забезпечення його економічної безпеки;

- деякі з критеріїв рейтингу можуть бути не прийнятими освітянською спільнотою, оскільки спрацьовуватиме суб'єктивний підхід та прагнення підлаштувати їх під інтереси окремо взятого закладу освіти;

- неготовність деякої частини закладів фахової передвищої освіти брати участь в рейтингу може носити загрозливий характер для впровадження такого механізму; поясненням цьому може бути усвідомлення впливу результатів рейтингування на їх державне/регіональне фінансування.

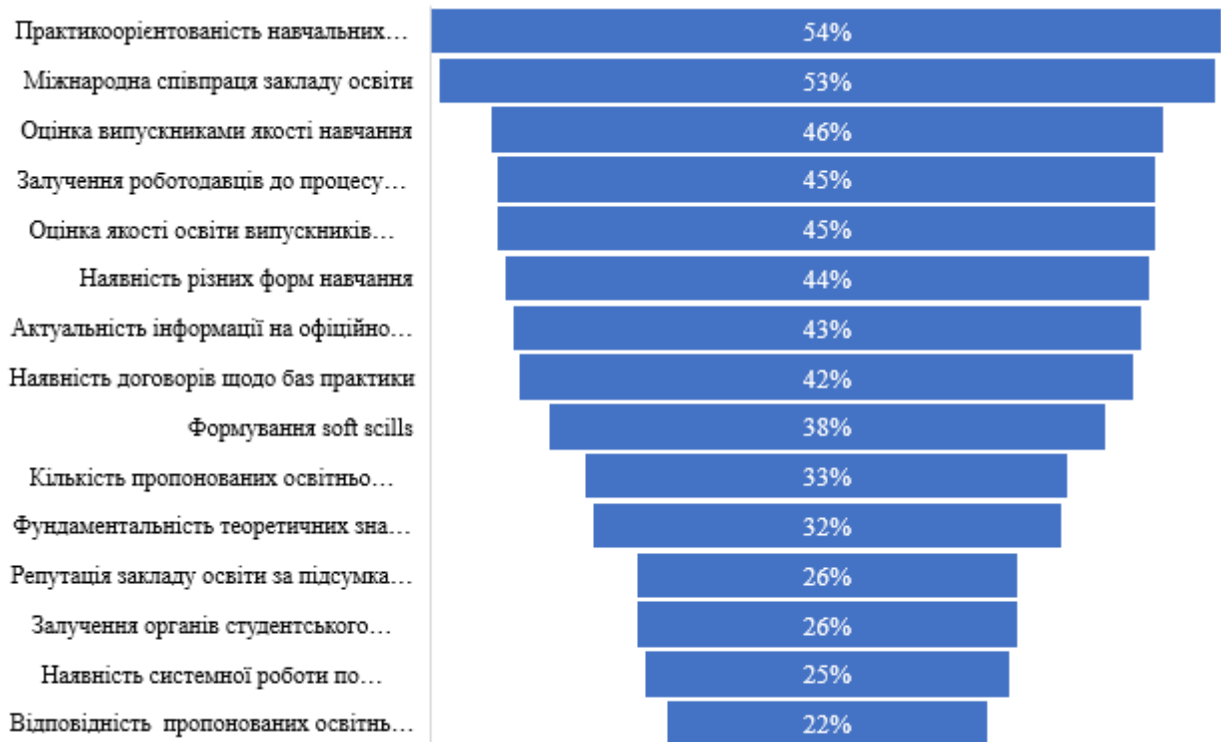

Рис. 18. Рейтинг критеріїв за результатами опитування

Джерело: створено автором на основі даних опитування

Література:

1. Денисенко М. П., Бреус С. В. Сучасний стан розвитку вищої освіти в Україні та взаємозв'язок з економічною безпекою закладів вищої освіти. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2018. № 3 (51). С. 157-167.

2. Hreben, S., Mihus, I., Parashchenko, L., Laptiev, S., & Alkema, V. (2019). The mechanism of financial control over the allocation of budgetary funds depending on the results of scientific activity of a higher education institution. *Financial And Credit Activity: Problems Of Theory And Practice*, 4(31), 466-476. doi:<http://dx.doi.org/10.18371/fcaptop.v4i31.190998>.

3. Мігус І. П., Гребень С. Є. ІТ-аудит як інструмент оцінювання результатів наукової діяльності ЗВО. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку* : матеріали міжнародної конференції. (Київ, 21-22 листопада 2019). Київ, 2019. Ч.1. С. 575-576.

4. Карпова К. В. Угрозы и опасности в деятельности высших учебных заведений частной формы собственности. *Общество и экономика постсоветского пространства*. 2013. Вып. II. С. 93-98.

5. Козаченко Г. В., Тюленев Г. Д., Погорелов Ю. С. Економічна безпека вищого навчального закладу: підґрунтя забезпечення. URL: 77.121.11.9/handle/PolitNTU/201.

6. Лаптев М. С. Забезпечення безпеки навчальних закладів у зарубіжних країнах. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 69-73. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.6.69](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.6.69).

7. Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.

8. Мартинюк В. П. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні: передумови оцінювання. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2013. № 25(2). С. 193-198. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/есмерп_2013_25%282%29_24.

9. Mihus, I. (2020). The main areas of the blockchain technology using in educational management. *Economics, Finance and Management Review*, (4), 84-88. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-4-84>.

10. Mihus, I. (2020). Use of scientific profiles to present the results of scientific research of universities. *Economics, Finance and Management Review*, (3), 89-94. <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-3-89>

11. Mihus I. The role of scientific profiles of university professors in ensuring academic integrity. *International Conference on Academic integrity in public administration and educational institutions (APAEI)*. Kyiv-Tallin, March 26, 2020, pp. 47-49.

12. Mihus I. The influence of professor's scientific profiles on the position of universities in international rankings. *Application of new technologies in management and economy ANTiM 2020* : material 7th International Conference. (Belgrade (Serbia), 23-25, April, 2020), Belgrade (Serbia), 2020. Pp. 131-134.

13. Радзіховська Ю. М. Інтерфейсна складова системи економічної безпеки вищих навчальних закладів: дис...к.е.н.: 21.04.02 / Черкаський

національний університет імені Богдана Хмельницького, 2017. 238.

14. Снігир Л. П. Конкурентоспроможність вищих навчальних закладів як механізм забезпечення економічної безпеки освіти. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 4(2). С. 157-162. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_4%28%29__33.

15. Проект Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/trivaye-gromadske-obgovorennya-proyekt-polozhennya-pro-akreditaciyu-osvitno-profesijnih-program-za-yakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>.

16. Державний вищий навчальний заклад «Чернівецький транспортний коледж». URL: <http://ctk.at.ua/>.

17. Маріупольський коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. URL: <https://donnuet.edu.ua/mariupolskyj-fakhovyj-koledzh/>.

18. Коледж радіоелектроніки. URL: <https://www.kre.dp.ua/>.

19. Київський фаховий коледж прикладних наук. URL: <http://www.kklp.kiev.ua/>.

20. Фаховий коледж ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». URL: <https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidroz dili/navchalni/koledzh-ekonomiki-prava-ta-informatsijnikh-tehnologij>.

References:

1. Denysenko, M. P. and Breus, S. V. (2018), “The current state of development of higher education in Ukraine and the relationship with the economic security of higher education institutions”, *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"*, № 3 (51), pp. 157-167.

2. Hreben, S. Mihus, I. Parashchenko, L. Laptiev, S. & Alkema, V. (2019), “The mechanism of financial control over the allocation of budgetary funds depending on the results of scientific activity of a higher education institution”, *Financial And Credit Activity: Problems Of Theory And Practice*, №4(31), pp. 466-476. DOI: <http://dx.doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.190998>.

3. Mihus, I. and Hreben, S. (2019), “IT-audit as a tool for evaluating the results of scientific activities of higher education institutions”, *Derzhava, rehiony, pidpriemnytstvo: informatsiini, suspilno-pravovi, sotsialno-ekonomichni aspekty rozvytku* [State, regions, entrepreneurship: information, socio-legal, socio-economic aspects of development], materialy mizhnarodnoi konferentsii [materials of the international conference], Kyiv, Ukraine, part 1, pp. 575-576.

4. Karpova, K. V. (2013), “Threats and dangers in the activities of privately owned higher education

institutions”, *Obschestvo i ekonomika postsovetskogo prostranstva*, vol. II, p. 93-98.

5. Kozachenko, H. V. Tiulieniev, H. D. and Pohorelov, Yu. S. (2022), “Economic security of higher education: the basis of support”, retrieved from : 77.121.11.9/handle/PoltNTU/201.

6. Laptiev, M. (2019), “Ensuring the safety of educational institutions in foreign countries”, *Ekonomika ta derzhava*, № 6, pp. 69–73. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.6.69](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.6.69).

7. Liashenko, O. M. (2003), *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision], Libra, Kyiv, Ukraine, 280 p.

8. Martyniuk, V. P. (2013), “Economic security of higher education institutions in Ukraine: prerequisites for evaluation”, *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, № 25(2), pp. 193-198, retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmepi_2013_25%28%29__24.

9. Mihus, I. (2020), “The main areas of the blockchain technology using in educational management”, *Economics, Finance and Management Review*, №4, pp. 84–88. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-4-84>.

10. Mihus, I. (2020), “Use of scientific profiles to present the results of scientific research of universities”, *Economics, Finance and Management Review*, №(3), pp. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2020-3-89>

11. Mihus, I. (2020), “The role of scientific profiles of university professors in ensuring academic integrity”, *International Conference on Academic integrity in public administration and educational institutions (APAEI)*. Kyiv-Tallin, March 26, 2020, pp. 47-49.

12. Mihus, I. (2020), “The influence of professor`s scientific profiles on the position of universities in international rankings”, *Application of new technologies in management and economy ANTiM 2020 : material 7th International Conference*. (Belgrade (Serbia), 23-25, April, 2020), Belgrade (Serbia), 2020. Pp. 131-134.

13. Radzikhovska, Yu. M. (2017), “Interface component of the system of economic security of higher educational institutions”, Abstract of Ph.D. dissertation, *Economy*, 238 p.

14. Snihyr, L. P. (2015), “Competitiveness of higher education institutions as a mechanism for ensuring economic security of education”, *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, № 4(2), pp. 157-162, retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_4%28%29__33.

15. Draft Regulations on accreditation of educational and professional programs of professional

higher education of the Ministry of Education and Science of Ukraine (2022), retrieved from : <https://mon.gov.ua/ua/news/trivaye-gromadske-obgovorennya-proyekt-polozhennya-pro-akreditaciyu-osvitno-profesijnih-program-za-yakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>.

16. Chernivtsi Transport College State Higher Educational Institution (2022), retrieved from : <http://ctk.at.ua/>.

17. Mariupol College of Mykhailo Tuhon-Baranovsky Donetsk National University of Economics and Trade (2022), retrieved from : <https://donnuet.edu.ua/mariupolskyj-fakhovyj-koledzh/>.

18. College of Radio Electronics (2022), retrieved from : <https://www.kre.dp.ua/>.

19. Kyiv Professional College of Applied Sciences (2022), retrieved from : <http://www.kklp.kiev.ua/>.

20. Vocational College “KROK” University (2022), retrieved from : <https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdzili/navchalni/koledzh-ekonomiki-prava-ta-informatsijnikh-tehnologij>.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2022 р.